

Drahé kovy a mincování v Čechách před rokem 1300

Těžba stříbra v Čechách – zdroj kovu pro ražbu vlastní mince:

- ✓ v 10. století se předpokládá exploatace povrchových ložisek
- ✓ rozmach těžby ve 13. a 14. století – hlubinné doly, bohatá ložiska – Vysočina (Jihlava), Kutná Hora

nalevo černý akantit, na který narůstají zkroucené dráty (lokny) ryzího stříbra, napravo bohatá křemen-karbonátová žilovina lesklého akantitu, dříve též leštěnc stříbrný - významného minerálu stříbra s obsahem až 87%.

Ražba mincí v Čechách po sjednocení země pod vládou knížecího rodu Přemyslovců od sedmdesátých let 10. století. Produkce: stříbrné denáry podle bavorského vzoru.

Zpravidla v opisech na mincích doloženy mincovny Praha, Vyšehrad, Kouřim, Mělník, Plzeň, Malín, Libice (poslední dvě Slavníkovci)

Mincovní produkce od druhé poloviny 10. století:

Denáry

Boleslav I. (935–972) denár

Boleslav II. (972–999) denár

Oldřich (1012–1033, 34) denár

Od roku 1050 menší průměr

Vratislav II. (1061–85–1092) denár

Bořivoj II. (1100–07, 1117–1120) denár

Soběslav II. (1173–1178) denár

Mincovní produkce 13. století:

Denáry, od cca 1230 velké brakteáty, od 1260 střední brakteáty (menší průměr)

Přemysl I. Otakar (1192–3, 98–1230) denár

Přemysl I. (1192-3, 98-1230) denár (velký brakteát)

Přemysl II. Otakar (1253 – 1278)
denár (střední brakteát)

---

texty:

Vitrína 03/a: Drahé kovy byly na území dnešních Čech získávány už ve starověku; v období laténu ve 3. – 1. století před Kristem razili z českého zlata a stříbra svoje mince Keltové – Bójové. Vlastní mince českého státu známe až po sjednocení země pod vládou rodu Přemyslovců ve druhé polovině 10. století. Tehdejší technické možnosti umožňovaly těžbu jen do malých hloubek – dokud nezačala do jámy („dolu“) prosakovat spodní voda. Stříbrné rudy se proto získávaly především z povrchových nalezišť. Šlo z velké části o žilky přírodně ryzího stříbra. Ložiska se předpokládají v okolí pozdějších důlních lokalit.

Mince od začátku sedmdesátých let 10. století se nazývaly denáry a byly ražené podle bavorského, původně franckého, vzoru. Šlo o mince o průměru kolem 20 milimetrů a váhy kolem dvou gramů. Kolem roku 1050 byl průměr redukován na cca 15mm a hmotnost snížena na cca 1 gram. Obrazové náměty na mincích byly zprvu především křesťanské – kříž, stylizovaný kostel – tzv. kaplice, žehnající boží ruka, později jsou náměty figurální, rostlinné i architektonické, popř. mytologické, často s reminiscencemi náboženské symboliky.

Vitrína 03/b: Od druhé třetiny 13. století dochází k ražbě nového druhu mince, později historiky nazvaného brakteát (podle latinského výrazu pro tenký plech). Tyto denáry – brakteáty byly ražené z téměř čistého stříbra, měly průměr kolem 40mm a hmotnost kolem 1g. Tyto velké brakteáty většinou zobrazují sedícího korunovaného panovníka s žezlem a/nebo mečem. Kolem roku 1260 byl průměr brakteátu zmenšený na cca 26mm. Mluvíme tak o prvních velkých brakteátech a redukováných středních brakteátech (malé brakteáty byly ražené na Moravě). Obrazové náměty středních brakteátů jsou figurální, rostlinné, mytologické i architektonické; často už se prosazuje také nastupující heraldika.

Ve 13. století zaznamenává rozvoj hlubinná těžba stříbrných rud. České království je v té době již klasickou zemí rudního dolování a stává se v tomto období největším producentem stříbra v tehdejší známém světě. K tomu přispívá objev rudních ložisek na českomoravské vysočině a koncem 13. století také na místě pozdější Kutné Hory. V Českém království působí koncem 13. století nejméně 21 mincoven, z nichž 17 bylo přeneseno s výrobou i majetkovými právy no nově zřízené královské centrální mincovny ve Vlašském dvoře v Kutné Hoře.

Mincovny v Českém království před založením Kutné Hory

- Mincovny, ke kterým se dochovaly kamenné městské znaky nad vchodem do šmitny (Písek, Most, Jihlava, Olomouc, Opava a Kladsko)
- Mincovny, ke kterým máme listinné doklady o šmitnách (Praha, Jablonné, Vysoké Mýto, Žatec, Brno a Žitava)
- Mincovny, o kterých víme z listin v jiné souvislosti nebo ze samotných mincí (Budějovice, Klatovy, Kadaň, Havlíčkův (Německý) Brod, Plzeň, Litoměřice, Litomyšl, Cheb a Znojmo)

Z těchto uvedených mincoven, činných před rokem 1300, bylo s jistotou prvních 12 dílen přeneseno do Vlašského dvora v Kutné Hoře v rámci velké mincovní reformy krále Václava II. Dle celkového počtu šmiten na nádvoří Vlašského dvora bylo pravděpodobně přeneseno ještě dalších pět dílen z poslední skupiny.